

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

Muban Chom Bueng Rajabhat University and philosophy of education for local community development

นฤกุล ชรรวมจง¹ และ นัตถวรรวิญญ์ องคสิงห์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในการพัฒนาท้องถิ่น และวิเคราะห์และเสนอแนวทางการจัดการศึกษาแก่ชุมชนตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ใช้แนวทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยอาศัยแนวประวัติศาสตร์ของสถาบันการศึกษาชุมชนท้องถิ่นร่วมวิเคราะห์ให้เห็นภาพตามหลักการวิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์ ผลการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในการพัฒนาท้องถิ่น จากการศึกษาที่เน้นการฝึกฝนครูเพื่อออกไปพัฒนาท้องถิ่นเปลี่ยนเป็นพบว่าหลักสูตรถูกปรับตามโครงสร้างทางสังคมสมัยใหม่ทำให้จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นตามโปรแกรมวิชาใหม่ๆ ที่เปิดเพิ่ม รวมถึงการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีภาคพิเศษ วันเสาร์และวันอาทิตย์ มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนยุคนี้ถือว่าผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญที่สุด บรรดาครู-อาจารย์ต้องยอมรับว่าผู้เรียนเป็นเอกัตบุคคลที่มีอิสระในการทำอะไรก็ได้ที่คิดแล้วทำได้พร้อมที่จะรับผลที่เกิดขึ้นในอนาคต รูปแบบของการจัดการศึกษาจึงเปลี่ยนไปเป็นการแข่งขันที่รุนแรงระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันเองมีเรื่องของการอวดอ้างสรรพคุณตัวเลขคะแนนของผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาที่ทาง สกอ. เป็นผู้ประเมิน นำมาเป็นแม่เหล็กดึงดูดผู้เรียนแทนการมองที่คุณภาพของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ไปช่วยเหลือชุมชนตามปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ทำให้พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาแก่ชุมชนตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในอนาคตควรต้องสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนสายวิชาชีพครูที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นและผลิตบัณฑิตที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นเฉพาะของท้องถิ่น จึงจะสามารถตอบโจทย์ของปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มุ่งผลิตครูบนพื้นฐานของความใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่งาน ได้อย่างแท้จริงอย่างเช่นในอดีต

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, ปรัชญาการศึกษา, การพัฒนาท้องถิ่น

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

Abstract

The objectives of the research were to investigate the traditional form of the education of Muban Chom Bueng Rajabhat University regarding the community development, to analyze the model, and to finally propose educational management guidelines, so as to promote the community development in accordance with the university's philosophy. The research was a qualitative research by exploring the history of the institute's academic service given to the community, and empirically portraying its operation form from the past to the present.

The results of the study were discovered that the educational service had been shifted from a teacher training focusing on a broader service provision to the new world's educational paradigm regarding social structural changes. More new programs and courses were added and offered, to increase the university's capacity and the number of students in admission. The new form also included weekend (extra) programs for bachelor degrees. In addition, the quality assurance system was incorporated to maintain and ensure that the university's standards met its goals. Learning approach appeared to be learners' center, where an individual learner had more autonomy to explore and manipulate his or her own knowledge gaining. That formation created an environment of intense competitiveness among universities. Instead of being the places to produce qualified human resources in teaching for communities, the universities used the scores of the quality assurance awarded by Office of Higher Education Commission as the tools to convey their high academic reputations and attract more students. Therefore, as a guideline base on the philosophy, it was recommended for the future education form of Muban Chom Bueng Rajabhat University to include the curriculum that focused directly on training for teaching professions to serve the actual demands of the local community. The characteristics of the form should be unique and clearly reflect the university's philosophy. Otherwise, it would not be possible to regain its past reputation as a leading university in producing high quality teachers.

Keywords: Muban Chom Bueng Rajabhat University, philosophy of education, community development

1. บทนำ

ปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาคือเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ในอดีตหลักการของมหาวิทยาลัยราชภัฏคือการฝึกหัดครูและให้นักศึกษารู้จักทำหน้าที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ของ ปรัชญาการศึกษาอีกทอดหนึ่ง โดยโรงเรียนฝึกหัดครูแห่งแรกคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ที่ได้รับการสถาปนา โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในนาม “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” นั่นคือการให้ความสำคัญ ต่อการพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ และอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ร่วมคิดร่วมเรียนรู้แก้ไขปัญหาชุมชน เพื่อ ตอบโจทย์ตรงกับความต้องการของชุมชนที่เป็นสิ่งสำคัญ (อริยัญญา นนทรราช, 2550, น. 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏอื่นๆ ได้เริ่มวิวัฒนาการรูปแบบคล้ายคลึงกัน โดยปรับเปลี่ยนการเรียกชื่อโรงเรียนฝึกหัดครูเป็นวิทยาลัยครู สุดท้ายเป็น มหาวิทยาลัยราชภัฏและผันสถานภาพตนเองออกเป็นนิติบุคคล กระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ (เรื่องชัย ทรัพย์นรินทร์, 2559) โดยสิ่งที่สังคมเรียกร้องคือต้องการเห็นมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏ รุกขึ้นขับเคลื่อน สร้างสรรค์ในเรื่องของสรรพสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบสถาบันการศึกษาจะไม่เพียงแค่อ่านหนังสือ แต่ต้องมองสิ่งที่รอบๆ ตัวให้รอบด้านมากขึ้น สิ่งที่ต้องขับเคลื่อนคือ ควรต้องปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมรวมถึง บุคลากรของสถาบันด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2549)

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยราชภัฏตะวันออก มีสภาพปัญหาที่ อูรารัตน์ วงศ์ศิลป์ (2552) พบคือการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปหรือปล่อยให้ เป็นไปตามธรรมชาติ เนื่องจากกิจกรรมทุกอย่างต้องดำเนินการภายใต้กรอบนโยบาย กลยุทธ์และแผนการปฏิบัติงาน ที่เคร่งครัด จึงเกิดปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่ไม่เอื้อต่อ การจัดการความรู้ และไม่อาจเป็นคลังความรู้ของชุมชนได้ ด้วยเพราะยังขาดเทคโนโลยีที่ช่วยให้เข้าถึงองค์ความรู้ได้ ง่ายและขาดประสิทธิภาพด้านข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมต่อการบริการความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่น เท่าที่ควร นอกจากนี้ในประเด็นของการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อชุมชน อาคม เดชทองคำ, สุพัตรา เต็มรัตน์ และ ณรงค์ อึ้งนง (2544) ได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือจัดการศึกษา ระหว่างสถานศึกษาและชุมชนพบว่า จุดแข็งในการดำเนินงาน คือ ความสามารถในการใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมของชุมชน ความสามารถในการระดมสรรพกำลังของบุคลากรทางการศึกษาชายแดน ความมีระเบียบวินัย และความสามารถ ทำให้สถานศึกษาและชุมชนปลอดภัยสังคม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของของประชาชนในพื้นที่ตั้ง ของสถานศึกษา จุดอ่อนเป็นเรื่องคุณภาพของการเรียน การสอน และปัจจัยพื้นฐานของสถานศึกษาในฐานะเป็น สถานที่ยกย่องความรู้แก่ทรัพยากรมนุษย์ อุปสรรคที่ผู้ใช้ข้อมูลเห็นตรงกันคือ ความทุรกันดารห่างไกลของพื้นที่ การขาดการดูแลจากภาครัฐและความยากจนของประชาชนเนื่องด้วยประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนโอกาสในการ พัฒนาที่เป็นไปได้มากที่สุด คือ การพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาท้องถิ่นตามแนวโครงการพระราชดำริ ทั้งใน สถานะที่เป็นสถานศึกษาที่ให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ทุรกันดาร ไกลคมนาคม เป็นตัวแทนของหน่วยงาน ราชการในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นศูนย์รวมใจ และเป็นที่พักของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

นอกจากนั้น ไพศาล ไกรสิทธิ์ (2543) ได้วิเคราะห์ว่า การที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึงอยู่ภายใต้การกำกับ ของรัฐทำให้ขาดความคล่องตัวและไม่อิสระในการทำหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา ทางแก้เน้นไปที่การเลือกและ ฝึกฝนนักศึกษา ได้แก่ (1) เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในชุมชนที่ต้องการพัฒนา โดยคัดเลือกนักเรียนในท้องถิ่น ทุรกันดารเข้าศึกษาเป็นอันดับแรกเมื่อศึกษาสำเร็จแล้วให้กลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตน (2) เพื่อปลูกฝังนักศึกษาครูให้

รักอาชีพครูโดยผ่านการศึกษาเล่าเรียนและฝึกงานหลายแบบ เพื่อนำความรู้ความชำนาญไปลงมือปฏิบัติได้ (3) เพื่อให้ นักศึกษารู้จักปฏิบัติตนในการเข้าสังคมโดยอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตยคือการเคารพนับถือกันช่วยเหลือเกื้อกูล กันมีสติ และ (4) เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในท้องถิ่นใกล้เคียง นอกจากนี้ยังเป็นมหาวิทยาลัยที่เกื้อกูลชุมชน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่นำไปสู่วิถีชีวิตชุมชนซึ่งสัมพันธ์กับระบบนิเวศและหลักศาสนธรรม รวมถึงการสร้างและ พัฒนาวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบประชาสังคม และสร้างความรู้ที่เป็นองค์รวมบนรากฐานของวัฒนธรรมชุมชนให้ สอดคล้องระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ให้บังเกิดจิตวิญญาณของการแสวงหาและเผยแพร่ความรู้ บังเกิดมโนธรรม สำนึกที่ตระหนักในการเผชิญปัญหาอย่างรู้เท่าทันด้วยสันติวิธี (พิทักษ์ อาจคุ้มวงศ์, 2546, น. 9)

แต่ภาพลักษณ์ของการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 วนิดา ไร่ไพกุล, ขวัญภัศร จานทอง และอัจฉริยา โขติกลาง (2551) พบว่า ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในเชิงบวกเป็น มหาวิทยาลัยที่ผลิตครูและเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเข้มแข็งที่สุดแห่งหนึ่ง แต่ในเชิงลบคือการเป็น มหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ห่างไกลเมือง และเป็นที่สำหรับผู้ที่ยังเรียนหนังสืออ่อน แต่ที่เลือกเรียนเพราะอาศัยความมี ชื่อเสียงด้านคุณภาพการสอนของสถาบันจากในอดีต ในขณะที่ ประเมิล อินทพิบูลย์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาสังคมในจังหวัดราชบุรี เห็นว่าการมีส่วนร่วมของการพัฒนาท้องถิ่นของในด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยนั้น ก่อนข้างจะมีปัญหาที่ไม่สู้จะดีนักต่อ สถาบัน ในสายตาของประชาชนชาวจังหวัดราชบุรี และมีข้อเสนอแนะคือผู้บริหารทุกระดับชั้น และอาจารย์ ตลอดจน ผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรต้องเร่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ข่าวความเคลื่อนไหวของสถาบันต่อชุมชน อย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารและผู้รับผิดชอบทุกระดับในด้านการบริหารและการจัดการในสถาบัน ควรจะต้องทบทวน นโยบายและบทบาทของสถาบันต่อสังคมหรือชุมชนของจังหวัดราชบุรีในด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมใน ท้องถิ่น โดยต้องหากลยุทธ์ในการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุน การริเริ่ม และการพัฒนาสังคมในท้องถิ่นของ จังหวัดราชบุรีเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับสถาบัน

จากการทบทวนปัญหาผู้วิจัยเห็นว่าประวัติศาสตร์การศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้สร้างความรุ่งเรือง และชื่อเสียงในสมัยที่เป็นวิทยาลัยครู และปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยประจำอำเภอ และเป็นสถาบันอุดมศึกษาผลิตครู แห่งเดียวในจังหวัดราชบุรี จะยังคงสามารถธำรงรักษาวัฒนธรรมองค์กรผลิตครูคุณภาพเช่นในอดีตบนพื้นฐาน ปรัชญาของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้หรือไม่ โดยที่ต้องดำเนินไปท่ามกลางสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ของสังคมและชุมชนที่มีความเป็นพลวัตสูง การผสมผสานปรัชญาการศึกษาต้องดำเนินไปบนกระบวนการพัฒนา ยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่มีทั้งคณาจารย์และนักศึกษาตลอดจนความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสังคมสมัยใหม่ ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาอีกว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงยังคงยึดแนวปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนอยู่จริง หรือไม่ และปรัชญาการศึกษาดังกล่าวสามารถแปลงเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน ผู้การปฏิบัติจริงของ นักศึกษาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อมุ่งพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผลจากการวิจัยนี้อาจจะเป็นการยืนยัน ความเป็นมหาวิทยาลัย “ราชภัฏ” มหาวิทยาลัยของพระราชา มหาวิทยาลัยมุ่งพัฒนาท้องถิ่น หรืออาจจะย้อนแย้ง แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เคยดำเนินการศึกษามาก่อนหน้านั้นก็เป็นได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในการพัฒนาท้องถิ่น
2. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการจัดการศึกษาแก่ท้องถิ่นตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

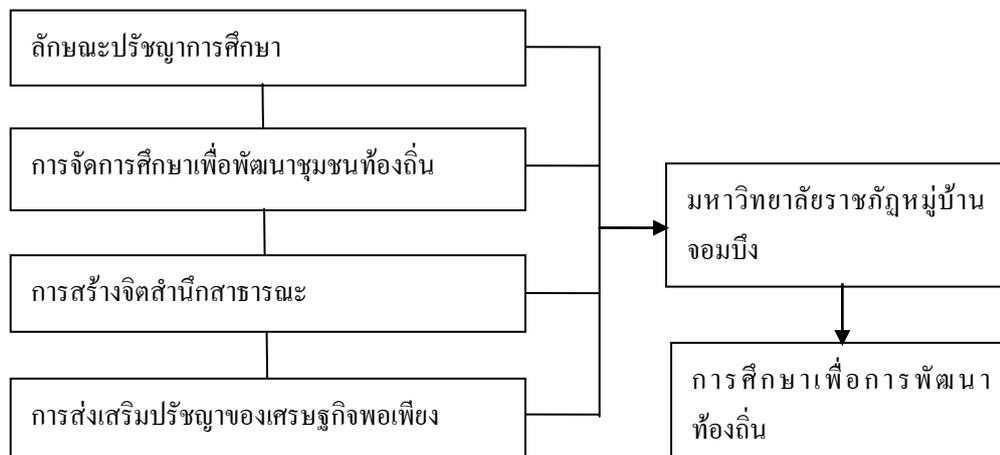
หมู่บ้านจอมบึง

3. คำถามการวิจัย

ทำไมการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงจึงเปลี่ยนแปลง อะไรเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ และมหาวิทยาลัยกอบกู้แนวทางพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าวกลับมาได้หรือไม่อย่างไร แนวทางใดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงใช้เป็นแบบแผนในการจัดการศึกษา

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ สรุปลงเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 แนวคิดปรัชญาการศึกษา (อุดม อักษรนิษฐ์ (2527; สำเริง บุญเรืองรัตน์, 2540) ปรัชญาการศึกษาช่วยอธิบายอุดมคติและแนวความคิดทางการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง การเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ได้นำหลักการและแนวคิดที่ดีๆ ของแต่ละปรัชญาการศึกษามาตัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมวัฒนธรรม และวิถีท้องถิ่น โดยเฉพาะปรัชญาการศึกษาตามแนวทางปรัชญาสาขาพัฒนาการ (Progressivism) ที่การจัดการศึกษามุ่งการจัดการศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ที่ผู้เรียนเป็นผู้หาคำตอบด้วยตนเอง (learning by doing) จากเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ แล้วนำประเด็นปัญหาต่างๆ มาวางแผนกำหนดประเด็น และทดลองตรวจสอบดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นไป แนวคิด ทฤษฎีนี้ให้

ความสำคัญกับข้อค้นพบข้อมูลที่สะท้อนประสบการณ์เป็นการเฉพาะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงอย่างแท้จริงในการเกื้อกูลคนในท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งทางปัญญาและพึ่งพาตนเองในการดำเนินชีวิตและประกอบสัมมาอาชีพ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่จากงานที่ศึกษา

5.2 แนวคิดทฤษฎีการก่อตัวของโครงสร้างทางสังคม ของ แอนโทนี กิดเดนส์ (Anthony Giddens, 1984) ซึ่งรวมมโนทัศน์โครงสร้าง-ผู้กระทำการ มาวิเคราะห์สังคมโดยผ่านมโนทัศน์เดียว วิธีการนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย เนื่องจากตัดข้อจำกัดที่แยกโครงสร้างออกจากผู้กระทำการแยกกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆออกจากคณาจารย์และนักศึกษา หากแต่วิเคราะห์สังคมด้วยแนวคิดการผลิตทางสังคม และการผลิตซ้ำทางสังคม ซึ่งอธิบายว่าชีวิตสังคมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง กับกฎเกณฑ์ ระเบียบ ปรัชญาการศึกษา แนวทางการพัฒนาปฏิสัมพันธ์กับชุมชน ได้กลายเป็นวิถีชีวิตที่มดตรงผู้คนที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยกัน หรือสิ่งซึ่งควรจะเป็นพันธะสัญญา ระหว่างประโยชน์สุขของชุมชนกับคณาจารย์ นักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัย ไม่ได้เกิดขึ้น เพราะจิตสำนึกท้องถิ่นได้เลือนหายไป แนวคิดนี้เป็นสิ่งที่ได้มาจากทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น และความสนใจ เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ของมนุษย์ ที่มีการรวบรวมและสัมพันธ์กับทำหน้าที่ประเมินค่าจิตใจว่าสิ่งใดบ้างที่มีความสำคัญกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนส่วนรวม ยิ่งการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วยแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสาธารณะแก่บุคลากรและผลผลิต โดยเฉพาะนักศึกษาของสถาบันเป็นลำดับแรก เนื่องจากพื้นฐานของอำเภอจอมบึงมีความเป็นธรรมชาติ เพราะสำนึกของคน สำนึกของชุมชน และสำนึกของสังคม ล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยธรรมชาติแวดล้อมต่างๆ มากมายรอบตัวที่สามารถนำมาพิจารณาและกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา รวมถึงเป็นตัวกำหนดกิจกรรมที่ทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนาในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

5.3 แนวคิดจิตสำนึกสาธารณะ (Paulo Freire, 1970; พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2540; ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และ สังคม สัจจร, 2543) แนวคิดจิตสาธารณะมีความสัมพันธ์กับปรัชญาการศึกษาที่มีส่วนช่วยเชื่อมโยงคน ชุมชน สังคม และองค์กรท้องถิ่นช่วยให้เห็นถึงความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงภายใต้อิทธิพลของปัจจัยธรรมชาติแวดล้อมต่างๆ ของท้องถิ่น แนวคิดหนึ่งที่ช่วยชี้ให้เห็นพฤติกรรม มนุษย์ในสังคมแสดงออกมาต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง คือแนวคิดวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น เพราะพฤติกรรมของคนในชุมชนที่แสดงออกมาล้วนเกิดจากวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญา และรูปแบบการทำมาหากิน รวมถึงความต้องการเลือกศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองตามหลักการพัฒนาชุมชน โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาท้องถิ่น

5.4 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ประเวศ วะสี, 2542) ที่เชื่อว่าทุกสรรพสิ่งย่อมกลับสู่การพึ่งพาธรรมชาติ ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร กับการพัฒนาท้องถิ่นเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีความสุขตามวิถีความเป็นคนไทย ซึ่งเป็นแนวคิดที่สนับสนุนการยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ เน้นการพึ่งพาอาศัยและส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณลักษณะของการเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และยึดการพัฒนาสังคมให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ ส่งเสริมพัฒนาสังคมให้ดีมีคุณภาพ เป็นสังคมอุดมปัญญาหรือสังคมแห่งภูมิปัญญาสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต และธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้น้อมรับ

หลักการศาสตร์ของพระราชานี้ปรับเข้ากับปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นคือ นักศึกษาวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงต้องมีความ “ใฝ่ดี” จากกรณีจิตสำนึกสาธารณะ โดยเริ่มจากการเป็นมิตรที่ดีและเอาใจใส่ให้การช่วยเหลือสังครอบข้างมหาวิทยาลัยนอกเหนือจากการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยแต่เพียงอย่างเดียว ต้องมีความ “ใฝ่รู้” นอกเหนือจากการศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ทางวิชาการในชั้นเรียน นักศึกษาวิชาชีพครูต้องศึกษาสาสนธรรมเปรียบเทียบกับควบคู่ไปด้วยกัน และมีความ “ใฝ่งาน” โดยนำความรู้ที่ได้ศึกษาประยุกต์จัดสร้างเครื่องมือใช้งานทางภาคอุตสาหกรรมและเครื่องยนต์กลไกทางภาคเกษตร จึงเป็นการช่วยพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและชาวชุมชนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏกับปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เช่นงานวิจัยของ ชีรศักดิ์ อัครบรร (2540, น. 61-70) พบว่า สถาบันราชภัฏต้องเตรียมการสำหรับการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อท้องถิ่น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านแนวคิด นโยบาย และภารกิจ สถาบันราชภัฏต้องศึกษาความต้องการของท้องถิ่นให้เข้าก่อน 2) ด้านการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น สถาบันราชภัฏต้องให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมตามศักยภาพและต้องมิชอบเขต 3) ด้านการบริหารจัดการศึกษา อธิการบดีสถาบันราชภัฏต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็น นักบริหารมืออาชีพมากกว่าเป็นนักวิชาการ มีความสามารถในการบริหาร สามารถกำหนดและวางนโยบายโดยพิจารณาเขตพื้นที่บริการที่สถาบันตั้งอยู่ 4) ด้านการกำหนดหลักสูตร สถาบันราชภัฏควรจัดการศึกษาโดยศึกษาลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำมาสร้างหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ และ 5) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏต้องเป็นแหล่งรวบรวม จัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าอ้างอิง เป็นแหล่งกลางของการเก็บรักษาและแสดงสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น ตามที่งานวิจัยของ ประเมิล อินทพิบูลย์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติของประชาชนในจังหวัดราชบุรีที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง กรณีศึกษา : การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในจังหวัดราชบุรีเห็นว่าการมีส่วนร่วมของการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้แก่ ด้านการบริการวิชาการ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยนั้น ก่อนข้างจะมีปัญหาที่ไม่สู้จะดีนักต่อสถาบัน ในสายตาของประชาชนชาวจังหวัดราชบุรี ผู้บริหารทุกระดับชั้น และอาจารย์ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรต้องเร่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ข่าวความเคลื่อนไหวของสถาบันต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารและผู้รับผิดชอบทุกระดับในด้านการบริหารและการจัดการในสถาบัน ควรจะต้องทบทวนนโยบายและบทบาทของสถาบันต่อสังคมหรือชุมชนของจังหวัดราชบุรีในด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในท้องถิ่น โดยต้องหากลยุทธ์ในการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะการสนับสนุน การริเริ่ม และการพัฒนาสังคมในท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ อูรรัตน์ วงศ์ศิลป์ (2552) สภาพการจัดการความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงควรต้องเพิ่มความถี่และความเข้มข้นในการจัดการความรู้ มีการกระตุ้น ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น ต้องเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจและการยอมรับการจัดการความรู้ให้เกิดขึ้นในบุคลากรทุกระดับ และที่สำคัญกิจกรรมทุกอย่างต้องดำเนินการภายใต้กรอบนโยบาย กลยุทธ์และแผนการปฏิบัติงานที่เคร่งครัดชัดเจน

7. การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาประวัติศาสตร์การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงสถาบันการศึกษาเพื่อชุมชนและท้องถิ่น ขึ้นตอนและกระบวนการศึกษาประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ได้แก่ 1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) ขอบเขตพื้นที่ศึกษา 3) การตรวจสอบข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

7.1 ขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินกิจกรรมของโครงการได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การศึกษาเอกสาร ประกอบด้วย

1.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย

1.1.2 เอกสารสิ่งพิมพ์ และข้อมูลจากวารสาร บทความต่างๆ

1.2 การศึกษาภาคสนาม

1.2.1 การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเป็นการสังเกตปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆ จากการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาแก่ท้องถิ่นตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงที่มีความถูกต้องและตรงประเด็น

1.2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการจะเป็นการร่วมพูดคุยกับกลุ่มประชากรเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในการพัฒนาท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การจัดระบบข้อมูล

2.1.1 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

2.1.2 รวบรวมแบบสัมภาษณ์ และจากการจดบันทึก

2.1.3 จัดหมวดหมู่ข้อมูลทั้งหมดตามลักษณะของเนื้อหา

2.1.4 ตรวจสอบข้อมูลที่ได้อจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วนำมารวบรวมและจำแนกตามประเภทของข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ให้ตรงประเด็นศึกษา จึงนำมาสรุปเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลและรายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ตามกรอบเวลาที่กำหนด

3.1 สรุปผลการวิจัยสังเคราะห์ข้อมูลหาความเชื่อมโยง

3.2 นำเสนอผลการวิจัยเป็นรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์

3.3 ข้อเสนอแนะ

7.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเรื่อง มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้ริเริ่มโดยบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนในชุมชน ดังนั้นกลุ่มประชากรหลักสามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหาร ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้บริหารที่เกษียณอายุราชการไปแล้วและที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี และผู้อำนวยการสถาบัน
2. กลุ่มอาจารย์ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการไปแล้วและที่ทำงานอยู่ ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปในคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
3. กลุ่มศิษย์เก่า ผู้วิจัยเลือกกลุ่มศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปในสายวิชาชีพครู อาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา
4. กลุ่มชุมชน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
5. กลุ่มนักศึกษา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันกับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

7.3 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง “มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับปรัชญาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง กอปรกับยังเป็นพื้นที่ที่สำคัญสำหรับการสืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงอีกด้วย

7.4 การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง เพื่อเปรียบเทียบข้อเท็จจริง (สุภาวศ์ จันทวานิช. (2551, น.129) ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยผู้วิจัยเน้นการพิจารณาตรวจสอบแหล่งของข้อมูลออกเป็น 3 แหล่ง ได้แก่ 1) แหล่งเวลา หมายถึงว่า ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ 2) แหล่งสถานที่ หมายถึงว่า ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และ 3) แหล่งบุคคล หมายถึงว่า ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่ โดยนำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย

1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำข้อมูลสำคัญบันทึกในสมุดจดบันทึกภาคสนาม เพื่อป้องกันการขาดตกบกพร่องของข้อมูลและได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น

1.2 การสำรวจพื้นที่ศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและวางแผนวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องตรงประเด็นและเหมาะสม

1.3 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมนำมาเสริมข้อมูลที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย

2.1 การสำรวจและรวบรวมเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 ข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อออนไลน์ และเว็บไซต์ เป็นต้น

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้ง 2 แห่ง มาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นการยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูลและสร้างความน่าเชื่อถือของการวิจัย

7.5 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แบบสังเกต ใช้ประกอบการสังเกตปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆ เกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงที่มีความถูกต้องและตรงประเด็น
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง ใช้ประกอบการสัมภาษณ์แบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

7.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสังเกต ที่มีลักษณะเป็นแบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เข้าไปร่วมสังเกตลักษณะอาการ ท่วงท่า และสิ่งแวดล้อมของผู้ให้ข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ เข้าร่วมเก็บข้อมูลซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ (Interview) แบบมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทราบข้อมูล (Key Informant) ในแหล่งศึกษา เพื่อสำหรับใช้แปลความหมายในประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา

7.7 การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

1. จัดเรียงลำดับข้อมูล โดยการแบ่งข้อมูลออกเป็นข้อมูลทั่วไป และข้อมูลที่ต้องนำมาวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายเพื่อตอบปัญหาของการวิจัย
2. วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานภาพปัจจุบันของทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้บริหาร (2) กลุ่มอาจารย์ (3) กลุ่มศิษย์เก่า (4) กลุ่มชุมชน และ (5) กลุ่มนักศึกษา
3. ผลการวิเคราะห์ เป็นการนำเสนอสาระสำคัญจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสร้างข้อสรุป เชิงบรรยาย (content analysis) โดยแยกเป็นหมวดหมู่สำหรับสังเคราะห์ผลเชื่อมโยงข้อมูลและสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

8. ผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการศึกษาดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในการพัฒนาท้องถิ่น เห็นได้ชัดว่าช่วงสมัยที่ยังเป็นวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง พบว่า (1) การเป็นแหล่งข้อมูลหรือคลังทางปัญญาของชุมชนท้องถิ่น (2) การสร้างสมความรู้แห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น (3) การสร้างทรัพยากรมนุษย์สนองความต้องการของท้องถิ่น (4) การบริการวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และ (5) การบริการให้คำปรึกษาแก่สังคมและชุมชนท้องถิ่น ในสมัยก่อนหลักสูตรการสอนมุ่งเน้นหนักไปยังภาคปฏิบัติเป็นการเฉพาะเริ่มตั้งแต่ วิชาสามัญ วิชาครู วิชาเกษตร และวิชาช่างอุตสาหกรรม รวมทั้งกิจกรรมพิเศษเสริมอาชีพ เช่น งานเสริมสวย งานครัว และงานเรือนพยาบาล เป็นต้น แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงสมัยที่เป็นสถาบันราชภัฏกระทั่งถูกยกระดับเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ หลักสูตรถูกปรับตามโครงสร้างทางสังคมสมัยใหม่ทำให้อาจารย์จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นตามโปรแกรม วิชาใหม่ๆ ที่เปิดเพิ่ม รวมถึงการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีภาคพิเศษ วันเสาร์และวันอาทิตย์ มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนยุคนี้ถือ

ว่าผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญที่สุด บรรดาครู-อาจารย์ต้องยอมรับว่าผู้เรียนเป็นเอกัตบุคคลที่มีอิสระในการทำอะไรก็ได้ที่คิดแล้วว่าดีและพร้อมที่จะรับผลที่เกิดขึ้นในอนาคต รูปแบบของการจัดการศึกษาจึงเปลี่ยนไปเป็นการแข่งขันที่รุนแรงระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันเองมีเรื่องของการอวดอ้างสรรพคุณตัวเลขคะแนนของผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาที่ทาง สกอ. เป็นผู้ประเมิน นำมาเป็นแม่เหล็กดึงดูดผู้เรียนแทนการมองที่คุณภาพของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ไปช่วยเหลือชุมชนตามปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นซึ่ง เทียบเคียงกับแนวคิดของ ซีร็คคี่ อัครบวร (2540 : 61-70) ซึ่งกล่าวว่า ได้ศึกษาวิจัยอนาคตของสถาบันราชภัฏโดยใช้สถาบันราชภัฏภูเก็ตเป็นตัวแทนในการวิจัย พบว่าสถาบันราชภัฏต้องเตรียมการสำหรับการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อท้องถิ่นในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านแนวคิด นโยบาย และภารกิจ สถาบันราชภัฏต้องศึกษาความต้องการของท้องถิ่น เพื่อรู้จัก เข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงความเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่นกับการเปลี่ยนแปลงในระดับเวทีโลกได้ โดยสถาบันราชภัฏต้องเป็นตัวกลางในการที่จะนำองค์ความรู้หรือปัญหาจากเวทีโลกมาถ่ายทอดให้ท้องถิ่น ได้รับรู้ และในขณะเดียวกันต้องเป็นตัวนำในการเผยแพร่องค์ความรู้ อันเนื่องมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปัญหาของท้องถิ่นไปสู่เวทีโลก

2. ด้านการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น สถาบันราชภัฏต้องให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมตามศักยภาพและต้องมิชอบเขต เพื่อหลีกเลี่ยงอิทธิพลทางการเมืองที่อาจเข้ามาแทรกแซง โดยตัวแทนของท้องถิ่นที่เข้ามาต้องมีวิสัยทัศน์และมาจากหลากหลายอาชีพ เพื่อเป็นตัวแทนที่แท้จริงของท้องถิ่น

3. ด้านการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารสถาบันราชภัฏต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นนักบริหารมืออาชีพมากกว่าเป็นนักวิชาการ สามารถกำหนดและวางนโยบายโดยพิจารณาเขตพื้นที่บริการที่สถาบันตั้งอยู่ ตลอดจนทั้งศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงเป็นข้อมูลประกอบการวางนโยบาย เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการจัดการศึกษา

4. ด้านการกำหนดหลักสูตร สถาบันราชภัฏควรจัดการศึกษาโดยศึกษาลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำมาสร้างหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ ซึ่งอาจเป็นหลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว การจัดประชุมสัมมนาตามความต้องการของท้องถิ่น และควรเพิ่มหลักสูตรนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ โดยต้องเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ท้องถิ่น ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้ นอกจากนี้สถาบันราชภัฏควรมีข้อมูลท้องถิ่นที่หลากหลาย ต้องทำวิจัยบนพื้นฐานชีวิตของท้องถิ่น ต้องทำงานวิจัยให้ท้องถิ่น และนำผลการวิจัยมาวางแผนดำเนินงานพัฒนาและแก้ปัญหาให้ท้องถิ่น

5. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏต้องเป็นแหล่งรวบรวม จัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าอ้างอิง เป็นแหล่งกลางของการเก็บรักษา แสวง สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น และผสมผสานวัฒนธรรมเดิมกับวัฒนธรรมใหม่ นอกจากนี้ต้องมีการวิจัยทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้บนพื้นฐานวัฒนธรรม และนำผลการวิจัยมาใช้เผยแพร่ในท้องถิ่นได้

ในส่วนแนวทางการจัดการศึกษาแก่ชุมชนตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในอนาคตพบว่า ควรต้องสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนสายวิชาชีพครูที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ที่มีความโดดเด่นเฉพาะของท้องถิ่นจึงจะสามารถตอบโจทย์ของปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้อย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วจะไม่มีทางกอบกู้ตัวตนกลับมาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีชื่อเสียงทางการผลิตครูใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่งาน อย่างเช่นในอดีตได้อีกซึ่ง เทียบเคียงกับแนวคิดของ

นิตยา พรหมวนิช (2547) ซึ่งกล่าวว่า การปรับเปลี่ยนบทบาทของสถาบันราชภัฏ พบว่า ปัจจัยภายนอกหลักที่ส่งผลกระทบต่อ การปรับเปลี่ยนบทบาทของสถาบันราชภัฏ คือ นโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และปัจจัยภายในหลัก คือ นโยบายซึ่งกำหนดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โครงสร้างการบริหารจัดการที่มุ่งประโยชน์ต่อชนบทและท้องถิ่น สักยภาพด้านบุคลากรและงบประมาณ ผลจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกส่งผลให้ปัจจัยภายในของสถาบันเปลี่ยนแปลง และสถาบันราชภัฏเกิดการเปลี่ยนแปลงทิศทางพัฒนาการและบทบาทไปตามลำดับคือ สถาบันราชภัฏมีการเปลี่ยนแปลงจากโรงเรียนฝึกหัดครู เป็นสถาบันอุดมศึกษาในรูปวิทยาลัย และเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สมบูรณ์ขึ้นในรูปของมหาวิทยาลัยและสถาบันโดยมีการปรับทิศทางจากการมุ่งประโยชน์ต่อชนบทและท้องถิ่นไปสู่การมุ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีรูปแบบสมบูรณ์ขึ้น และมุ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นรวมทั้งได้ปรับเพิ่มบทบาทจากภารกิจการผลิตครูเพียงภารกิจเดียวไปสู่ภารกิจหลักเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย คือ การจัดการศึกษา การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริการทางวิชาการ รวมทั้งได้ผนวกภารกิจที่เป็นลักษณะเฉพาะของสถาบัน คือ การส่งเสริมวิद्यฐานะครู และการปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี

9. ข้อเสนอแนะ

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงมีรูปแบบของการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปเป็นด้วยเพราะการแข่งขันทางการศึกษาที่รุนแรงขึ้นระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันเอง มีเรื่องของการอวดอ้างสรรพคุณตัวเลขคะแนนของผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาที่ทาง สกอ. เป็นผู้ประเมิน นำมาเป็นมูลเหตุจูงใจผู้เรียนแทนการมองที่คุณภาพของการจัดการศึกษาที่แท้จริงของสถาบัน

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงต้องร่วมมือกับชุมชนเร่งสร้างทรัพยากรมนุษย์ไปช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นตามปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัย และการจัดการศึกษาแก่ชุมชนตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในอนาคต ควรต้องสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนสายวิชาชีพครูที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นและผลิตบัณฑิตที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ที่มีคุณภาพโดดเด่นเฉพาะของท้องถิ่นจึงจะสามารถตอบโจทย์ของปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้อย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วจะไม่มีทางกอบกู้ตัวตนกลับมาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีชื่อเสียงทางด้านการศึกษาได้ ใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่งาน

10. บทสรุป

เป็นการสรุปงานวิจัยอย่างกระชับ โดยเน้นที่ประเด็นสำคัญๆ ที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัย และควรต้องในการวิจัยนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ (1) รูปแบบการจัดการศึกษาดั้งเดิมของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในการพัฒนาท้องถิ่นท้องถิ่น จากการศึกษาที่เน้นการฝึกฝนครูเพื่อออกไปพัฒนาท้องถิ่นเปลี่ยนเป็นพบว่าหลักสูตรถูกปรับตามโครงสร้างทางสังคมสมัยใหม่ทำให้จำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นตามโปรแกรมวิชาใหม่ๆ ที่เปิดเพิ่ม รวมถึงการผลิตบัณฑิตปริญญาตรีภาคพิเศษวันเสาร์และวันอาทิตย์ มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามาตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนยุคนี้ถือว่าผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญที่สุด บรรดาครู-อาจารย์ต้องยอมรับว่าผู้เรียนเป็นเอกัตบุคคลที่มีอิสระในการกระทำอะไรก็ได้ที่คิดแล้วว่าดีและพร้อมที่จะรับผลที่เกิดขึ้นในอนาคต รูปแบบของการจัดการศึกษาจึงเปลี่ยนไปเป็นการแข่งขันที่รุนแรงระหว่างสถาบันอุดมศึกษาด้วยกันเองมีเรื่องของการอวดอ้าง

สรรพคุณตัวเลขคะแนนของผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาที่ทาง สกอ. เป็นผู้ประเมิน นำมาเป็นแม่เหล็กดึงดูดผู้เรียนแทนการมองที่คุณภาพของการจัดการศึกษาเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ไปช่วยเหลือชุมชนตามปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และ (2) วิเคราะห์และเสนอแนวทางการจัดการศึกษาแก่ชุมชนตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พบว่าแนวทางการจัดการศึกษาแก่ชุมชนตามปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในอนาคตควรต้องสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนสายวิชาชีพครูที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ที่เป็นความต้องการของท้องถิ่น ที่มีความโดดเด่นเฉพาะของท้องถิ่น จึงจะสามารถตอบโจทย์ของปรัชญาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏได้อย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้วจะไม่มีทางกอบกู้ตัวตนกลับมาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำที่มีชื่อเสียงทางด้านการศึกษาได้ ใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่สูง อย่างเช่นในอดีตได้อีก

เอกสารอ้างอิง

- ชวนชัย เชื้อสาธุชน. (2546). *แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2545). *สุดยอดเทคนิคสู่ครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: บี อี ซี.
- ธีรศักดิ์ อัครบรร. (2540). *กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*.
ภูเก็ต: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- นางพงศ์ พัฒนพันธ์ชัย. (2549). *บทบาทมหาวิทยาลัยท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลนครยะลา*.
กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิตยา พรหมวนิช. (2547). *การสังเคราะห์การปรับบทบาทของสถาบันราชภัฏ*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเมิล อินทพิบูลย์. (2542). *ทัศนคติของประชาชนในจังหวัดราชบุรีที่มีต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
กรณีศึกษา: การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในท้องถิ่น*. รายงานวิจัย ราชบุรี: คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ประเวศ วะสี. (2542). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างกรมการชนราชการ โทรทัศน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม กับจิตสำนึกทาง
สิ่งแวดล้อมของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล*. รายงานวิจัย กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิทักษ์ อาจคุ้มวงศ์. (2543). *แลหลังสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*. *วารสารจอมบึง*. 6(2543), 5-9.
- พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และเพียว อินดีสุข. (2556). *ทักษะ 5C*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. (2543). *สำนักไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- ไพศาล ไกรสิทธิ์. (2543). *สถาบันราชภัฏ: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต*. *วารสารจอมบึง*. 3 (2543), 1-7.
- เรื่องชัย ทรัพย์นรินทร์. (2559 กรกฎาคม 10). *อุปสรรคราชภัฏคือขนาด*. สืบค้นจาก <http://daily.khaosod.co.th/>
- วนิดา ราไพกุล, ขวัญปภัสสร จานทอง และอัจฉริยา โชติกลาง. (2551). *อิทธิพลของการรับรู้ภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย
ภาพลักษณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงกับการตัดสินใจเลือกเรียนต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียน*

- ระดับมัธยมปลาย จังหวัดราชบุรี. รายงานวิจัย ราชบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2549). บทบาทมหาวิทยาลัยกับชุมชน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*. 1 (15), 5-6.
- ศุภลักษณ์ วิริยะสุนน. (2547). การนำเสนอวาระปฏิบัติเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏสู่ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาภักดิ์ จันทวานิช. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. (2540). ปรัชญาการศึกษาในวรรณคดีไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 1(1), 60-68.
- อัญญา นนทราช. (2550). *การพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*. รายงานวิจัย กาฬสินธุ์: คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- อากม เดชทองคำ, สุพัตรา เต็มรัตน์ และณรงค์ อู๋ขนอง. (2544). *การพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน : ศึกษากรณีโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภาคใต้*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อุดม อักษรนิตย์. (2527). บทวิเคราะห์: ประเทศไทยยึดหลักปรัชญาการศึกษาใดในการจัดการศึกษา. *วารสารวิชา*. 9 (1), 67-75.
- อุรารัตน์ วงศ์ศิลป์. (2552). *แนวทางการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*. รายงานวิจัย ราชบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- Freire, Paulo. (1970). *Pedagogy of the Oppressed*. New York: Herder and Herder.
- Giddens, Anthony. (1984). *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press.
- John Dewey. (1977). *Democracy and Education*. New York: The Free.
- V.R. Taneja. (1973). *Educational Thought and Practice*. New Delhi: Sterling.